

Makale Türü:	Başvuru Tarihi:	Kabul Tarihi:
Araştırma Makalesi	14/03/2024	12/06/2024

ORTAÖĞRETİM MÜZİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ DİKEY EKLEMLEME AÇISINDAN ANALİZİ

Gamze YÜCESOY BAKIR¹

Özet

Bu araştırma, Millî Eğitim Bakanlığı 2018 yılı Ortaöğretim Müzik Dersi (9, 10, 11, 12. Sınıflar) Öğretim Programı kazanımlarını öğretim programlarının oluşturulması ve düzenlenmesi ilkelerinden “dikey ekleme(devamlılık)” ilkesi doğrultusunda analiz ederek programı bu ilkeye uygunluk açısından değerlendirmek ve analiz sonuçlarına dayanarak programa dönüt vermek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada durum tespitine dayalı betimsel bir yöntem kullanılmış olup; veriler kazanımların bir sınıf düzeyinden diğerine geçişte ön koşul öğrenmelere dayalı olarak yapılandırılma, basitten karmaşığa sıralanma durumuna dayalı olarak analiz edilmiştir. Buna göre, Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı kazanımlarının ön koşul öğrenmelere dayalı olarak sıralanması incelendiğinde; 10, 11 ve 12. Sınıflarda yer alan toplam 67 kazanımdan 28 kazanımın bu ilkeye uygun olduğu, 13 kazanımın kısmen uygun olduğu, 26 kazanımın ise uygun olmadığı görülmüştür. Aynı şekilde kazanımların basitten karmaşığa doğru sıralanma durumlarına bakıldığında ise 9, 10, 11, 12. sınıflarda yer alan 92 kazanımdan 33 kazanımın bu ilkeye uygun, 9 kazanımın kısmen uygun, 48 kazanımın ise uygun olmadığı görülmektedir. Bu sonuçlara göre ise ön koşul öğrenmeleri yeterli derecede sağlanamayan kazanımların önceki veya sonraki sınıf seviyesinde devamlılığının sağlanması, basitten karmaşığa uygun sıralanmayan kazanımların içerik ve beceri sıralaması açısından tekrar gözden geçirilmesi önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Müzik eğitimi, ortaöğretim müzik dersi öğretim programı, dikey ekleme, ön koşul öğrenme, basitten karmaşığa, program değerlendirme.

Analysis of Secondary Education Music Course Curriculum in Terms of Vertical Articulation

¹ Müzik Öğretmeni, Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara/Türkiye, gamzeyucesoy@gmail.com, ORCID ID: 0009-0008-6707-5978.

Abstract

This research is to analyze the Ministry of National Education 2018 Secondary Education Music Course (Grades 9, 10, 11, 12) Curriculum achievements in line with the principle of "vertical articulation (continuity)", one of the principles of creating and organizing curriculum, and to evaluate and analyze the program in terms of compliance with this principle. It was done to give feedback to the program based on the results. A descriptive method based on situational determination was used in the research; The data were analyzed based on the structuring of the outcomes based on the prerequisite learnings in the transition from one grade level to the next, and their ordering from simple to complex. Accordingly, when the ranking of Secondary Education Music Lesson Curriculum outcomes based on prerequisite learning is examined; It was seen that out of a total of 67 learning outcomes in the 10th, 11th and 12th grades, 28 learning outcomes were in compliance with this principle, 13 learning outcomes were partially appropriate, and 26 learning outcomes were not appropriate. Likewise, when we look at the ordering of the outcomes from simple to complex, it is seen that out of 92 outcomes in the 9th, 10th, 11th and 12th grades, 33 outcomes are in compliance with this principle, 9 outcomes are partially appropriate, and 48 outcomes are not appropriate. According to these results, it is recommended to ensure the continuation of the acquisitions whose prerequisite learning is not adequately achieved at the previous or next grade level, and to review the achievements that are not arranged appropriately from simple to complex in terms of content and skill order.

Keywords: *Music Education, Secondary Education Music Lesson Curriculum, Vertical Articulation, Prerequisite Learning, Simple to Complex, Program Evaluation*

1. Giriş

Bireyin müzikle ilgili devinişsel, bilişsel ve duyuşsal davranışlar kazanabilmesi müzik eğitimi yoluyla olur. Kazandırılmaya çalışılan davranışlar ise planlanmış ve programlanmış bir eğitim süreci ile mümkün olacaktır (Akbulut, 2006).

Eğitimin her alanında olduğu gibi müzik eğitiminde yer alan bilgileri, becerileri ve değerleri gelecek kuşaklara aktarabilmek için bir programa ihtiyaç vardır. Çağdaş bir öğretim programı, etkilenen tüm paydaşlarının zamanın koşullarına göre farklılaşan ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yapılandırılmalıdır. Programın uygulanabilirliğinin artması için programla ilgili öğrenme-öğretme süreçleri etkili ve verimli uygulanacak şekilde planlanmalı, sürece uygun araç-gereçler seçilmeli ve öğretmenlerin programı anlamaları sağlanmalıdır (Canbay, 2007).

Tasarlanan veya tasarlanması düşünülen bir müzik öğretim programı nasıl bir içeriğe sahip olursa olsun, programın değerlendirilmesi yapılmalı ve programın sağlamlığı, geçerliği ve tutarlığı hakkında bir karara varılmalıdır. Bu değerlendirme için mutlaka önceden ölçütler belirlenmeli ve bu ölçütler dahilinde değerlendirme işlemlerine tabi tutulmalıdır (Uçan, 1996).

Bir müzik öğretimi programının değerlendirilmesinde genel olarak şu ölçütler göz önünde bulundurulmalıdır:

- Program hazırlama ilkelerine uygunluk

- Çağdaş program anlayışına uygunluk
- Program geliştirme modeline uygunluk
- Kullanılan modelin geçerliği
- Modelin tasarıya uygunluğu” (Albuz, 2004).

Oliva ve diğerleri (2019), bir program geliştirme modelinin bir süreci gösterse de resmin tamamını ortaya koyamayacağını ifade eder ve bunun incelenmesi ve değerlendirilmesi gerektiğini vurgularlar. Bir programın oluşturulması ve düzenlenmesinde belirli ilkelerin olduğunu, bu ilkelerin program oluşturma ve düzenleme süreçlerinin özelliklerini tanımlamasının yanı sıra, program geliştiriciler için devam eden zorlukları da içerdiğini söylerler. Programın hedeflerini veya standartlarını değerlendiren program geliştiricilerin, program oluşturma ve düzenlemenin temel ilkelerini ne ölçüde uyguladıklarını değerlendirmeleri gerektiğini savunurlar.

Oliva (2018), eğitim programının oluşturulması ve düzenlenmesi için 8 ilke ortaya koymuştur: Kapsam, uygunluk, denge, bütünleşme, ardışıklık, süreklilik, eklemleme ve aktarılabilirlik. Bu ilkelere ilk dördü programın amaç ve hedeflerinin seçimi ile; ardışıklık, süreklilik ve eklemleme ise programın kazanımlarının, içeriğinin, becerilerinin vb. sıralanması ile; aktarılabilirlik ilkesi ise kazanılan özellik ve becerilerin diğer öğrenmelerle ilişkisi ile ilgilidir. Bu ilkelerin tümü birbiriyle ilişkilidir.

Bu ilkeleri kısaca açıklamak gerekirse

“Kapsam ilkesi; öğrencilere öğretim programı boyunca sağlanacak eğitim deneyimlerinin genişliği, çeşitliliği ve türleridir” (Akt. Oliva ve diğerleri, 2019, s.32, Alexander, 1954, s. 284). Bu ilke, amaç ve hedeflerin neleri kapsadığını yani programın genişliğini ve içeriğini irdeler. Programın hangi kavramları, becerileri, bilgi, tutum ve değerleri öğretmeyi amaçladığı sorusuna cevap arar (Oliva, 2018).

Uygunluk ilkesi; amaç ve hedeflerin yaşama, öğrenenin ihtiyaç ve ilgilerine, yeni durum ve karşılaşılan sorunların çözümünde bilginin kullanımına uygunluğunu irdeler (Oliva, 2018).

Denge ilkesinde ise, amaç ve hedefler yapılandırılırken programın içerisinde bilişsel, duyuşsal ve psikomotor beceriler arasında denge sağlanmış mı? Ya da öğrenci merkezli olduğu kadar konu merkezli de bir yaklaşım sergilenmiş mi? Öğrenenin ihtiyaçlarını karşılamayı amaçladığı kadar toplumun ihtiyaçlarını karşılamayı önemsemiş mi? diye kazanımların dengeli yapılandırılıp yapılandırılmadığına bakılır (Oliva, 2018).

Bütünleşme ilkesi; programın hem kendi konuları hem de farklı disiplinlerle arasında ilişki kurulup kurulmadığını, yani programda bütünleşme sağlanıp sağlanmadığı sorusuna cevap arar (Oliva, 2018).

“Ardışıklık ilkesinde ardışıklığı sağlamak için “ne zaman?” sorusuna cevap aranır. Programın odak noktalarının ne zaman ve nereye hangi sırayla yerleştirileceğinin belirlenmesi programın ardışıklığını oluşturur. Sıralama yapılırken öğrenenin olgunluğu, ilgileri, öğrenilen öğelerin zorluğu, öğeler arasındaki ilişki ve önkoşul öğrenme gereksinimleri gibi kriterler göz önünde bulundurulur” (Oliva ve diğerleri, 2019, s.39).

“Süreklilik ilkesi, içeriğin sınıflar boyunca yukarıya doğru sarmal olarak görülmesi yani devam etmesidir. Süreklilik, içeriğin her seferinde artan bir karmaşıklık düzeyinde, birbirini izleyen düzeylerde planlı olarak tekrarlanmasıdır. Programın sarmallaştırılması, kavramların, becerilerin ve bilgilerin tanıtılması ve yeniden verilmesi sürekliliği sağlama aracı olarak kullanılır. Sürekliliği içeren bir program planlamak hem konu alanı bilgisini hem de öğrencilerin bilgi birikimini gerektiren yüksek derecede uzmanlık gerektirir” (Oliva ve diğerleri, 2019, s.41).

“Ekleme ilkesi, herhangi bir okul seviyesindeki programı düzenleyen öğelerin birbiriyle ilişkili olmasıdır” (Oliva ve diğerleri, 2019, s.41-42). Bu ilişkili olma durumu yatay ve dikey olarak iki şekilde karşımıza çıkmaktadır (Ornstein ve Hunkins, 2018). “Dikey ekleme sınıf seviyeleri arasındadır ve yatay ekleme bir sınıf seviyesi dahilindedir” (Oliva ve diğerleri, 2019, s.41-42). Diğer bir deyişle, yatay ekleme aynı sınıf seviyesindeki kazanımların birbiriyle ilişkisinin kurularak yapılandırılıp yapılandırılmadığını, aynı zamanda kazanımların farklı derslerin kazanımlarıyla ilişkili olma durumunu ifade etmektedir (Ornstein ve Hunkins, 2018).

Dikey ekleme diğer adıyla dikey kaynaşıklıkta ise programı oluşturan kazanımların aşamalandırılması veya sürekliliğinin sağlanması söz konusudur (Ornstein ve Hunkins, 2018). Kazanımların aşamalandırılması, bir sınıf seviyesinden diğerine işlenen konuların farklılaşmasına veya konuların zorluk derecelerinin sınıf seviyesine uygun bir şekilde artmasına bağlıdır (Akt. Baysal ve diğerleri, 2022, Abbott, 2005, DeMott, 1999; Lee ve Yeo, 2015) Programda sürekliliğin sağlanması ise kazanımların programın başından sonuna kadar devam etmesi yani tekrarlanması ile ilişkilidir (Akt. Baysal ve diğerleri, 2022, Hewitt, 2006).

Son olarak aktarılabilirlik ilkesinde ise kazanımların hayata veya diğer öğrenmelere aktarılabilirliği sorusuna cevap aranır.

“Okulda öğretilen her şey bir şekilde aktarım değerine sahip olmalıdır; yani okulda öğrenmenin geniş ya da dar anlamda okul dışında ve okul yılları sonrasında da uygulanabilirliği olmalıdır. Eğitimcilerin öğrencilerin öğrenme çıktularından sorumlu tutulduğu ve sadece öğrencilerin üniversiteye ve kariyere hazır olmalarını sağlamak için yapılan bir eğitim amacına ulaşmada yeterli değildir. Eğitim bir şekilde bireyin yaşamını zenginleştirmelidir” (Akt. Oliva ve diğerleri, 2019, s.43, Broudy, 1972).

Bu ilkeler doğrultusunda programın oluşturulmasında ve düzenlenmesinde değerlendirmeye dahil edilecek bazı sorular gündeme gelir. Bu sorulara yanıt arayarak program geliştirme uzmanları veri toplar ve programın değerlendirmesini yaparlar. Sorular şu şekildedir (Oliva ve diğerleri, 2019, s. 249):

- Programın kapsamı yeterli ve gerçekçi mi?
- Program öğrenenin ihtiyaç ve ilgilerine, yaşama vb. uygun mu?
- Programda denge sağlanmış mı?
- Programda bütünleşme isteniyor mu?
- Program bir dönem/yıl içinde veya yıllar arasında düzgün bir şekilde sıralanmış mı?
- Programın yıldan yıla sürekliliği var mı?
- Programın seviyeler arası eklememesi sağlanmış mı?
- Öğrenilenler aktarılabilir mi?

Ülkemizde program geliştirme çalışmaları ve içerik seçimi Millî Eğitim Bakanlığı tarafından gerçekleştirilmektedir. Araştırmanın konusunu oluşturacak olan Ortaöğretim Müzik Dersi (9,10,11,12. Sınıflar) Öğretim Programıyla;

“Öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenme yoluyla müziği seven, müzikten haz alan, müzik eğitimi yoluyla kendisini ve çevresini tanıyan, estetik bakış açısı edinmiş, millî ve manevi değerlerini benimsemiş, evrensel değerlere saygılı, kendi müzik kültürünü ve dünya müzik kültürlerini tanıyan, müzik teknolojisini kullanabilen, estetik bakış açısına sahip, özgüven sahibi bireyler olarak yetişmeleri amaçlanmaktadır. Dolayısıyla Müzik Dersi Öğretim Programında; öğrencilerin hem müzik yoluyla estetik duyarlılıklarının geliştirilmesi (dinleme, konuşma vb. etkinlikler) açısından hem de müzik yapma yoluyla (söyleme, doğaçlama, besteleme vb. etkinlikler) yani edimsel olarak müzik eğitimi açısından ele alınmış ve her iki yaklaşımın da dengeli bir şekilde programa yansıtıldığı” belirtilmiştir (MEB, 2018, s.12).

Programda 10 alana özgü beceri, 4 öğrenme alanı ve 92 kazanım yer almaktadır. Programı oluşturan müzik dersi öğretim programında alana özgü beceriler ve öğrenme alanları şunlardır:

1. Deşifre becerisi
2. Eleştirel düşünme
3. Estetik algı
4. İcra ve yorumlama
5. Müziği iletişim dili olarak kullanma
6. Katılımcı müziksel çalışma (Koro vb.)

7. Makamsal ve tonal ayırt edicilik
8. Müzik terminolojisini doğru ve yerinde kullanma
9. Sahne ve performans becerisi
10. Müzik teknolojilerini kullanma” (MEB, 2018, s.13).

2. Öğrenme Alanları

- A. Dinleme-Söyleme,
- B. Müziksel Algı ve Bilgilenme,
- C. Müziksel Yaratıcılık
- D. Müzik Kültürü” (MEB, 2018, s.16).

Programda öğrenme alanları ve kazanımların işlenişi ile ilgili programın uygulanmasında dikkat edilecek hususlar bölümünde şu bilgilere de rastlanmaktadır:

“Sıralı kazanımlardan anlaşılması gereken kazanımların takip eden haftalarda işlenmesi zorunluluğu değil, sadece etkili müzik eğitimi için kendi içlerinde belirtilen öncelik sonralık sırasına uyulmasına dikkate edilerek işlenmesidir. Ayrıca kazanımlar, başka ders işleniş süreçlerinde farklı kazanımlarla ders ilişkilendirme yapılarak tekrar verilebilir.

Öğrenme alanları içerikleri bakımından birbirleriyle tamamen kenetli olup sadece gerekli hallerde ayrılabilirler. Konuların işlenişinde birbiri ile ilişkili olan farklı öğrenme alanları ve kazanımları öğrencilerin gelişim düzeyleri ve bireysel farklılıkları göz önünde bulundurularak bir arada işlenmelidir. Dolayısıyla bir konu işlenişinde aynı sınıf seviyesindeki tüm öğrenme alanlarından kazanımlar bir arada kullanılabilir. Kazanımlar yeri geldikçe farklı kazanımlarla ilişkilendirme yapılarak tekrar verilebilir. Ayrıca aynı sınıf seviyesindeki diğer derslerle de uygun kazanımlarda disiplinler arası ilişkilendirmeler yapılmalıdır” (MEB, 2018, s.15).

2018 yılı Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programının yeniden düzenlenmesi sırasında programın oluşturulması ve düzenlenmesi sırasında göz önünde bulundurulması gereken ilkelerden hangilerinin işe koşulduğuna dair şu açıklamalara yer verilmiştir (MEB, 2018, s.9-10):

“Gelişim dönemleri ardışık ve değişmeyen bir sıra izler. Her evrede olup bitenler takip eden evreleri etkiler. Öte yandan bu ardışıklık belirli yönelimlerle karakterize edilir: basitten karmaşığa, genelden özele ve somuttan soyuta doğru gelişim gibi. Program geliştirme sürecinde söz konusu yönelimler hem bir alandaki yeterliliği oluşturan kazanım ve becerilerin ön şart ve ardılığı noktasında dikkate alınmış hem de sınıflar

düzeyinde derslerin dağılımlarında ve birbirleriyle ilişkilerinde göz önünde bulundurulmuştur.”

Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programında kazanımların düzenlenmesinde ön koşul öğrenmelere dayalı olarak yapılandırıldığı belirtilmiştir. Ön koşul öğrenmeler; bir öğrenme biriminin öğrenilebilmesi için öğrencinin önceden sahip olması gereken öğrenmelerdir (Yeşilyurt, 2020). Diğer bir deyişle öğrenciye kazandırılması beklenen davranışların kazanılmasını sağlayacak kritik davranışların öğrenilmesidir. Bu öğrenmelerin gerçekleşmemesi yeni öğrenmelerin gerçekleşmesini zorlaştırır (Özkan, 2010). Ön koşul öğrenmeler öğrencinin, yeni öğreneceklerini nasıl öğrenebileceğine ilişkin zihninde stratejiler oluşturmasını sağlar. Bir öğrencinin öğrendiği konu hakkındaki ön koşul öğrenmeleri ne derecede fazla ise, yeni öğreneceklerini anlaması ve kavraması da o derece kolaylaşır (Ausubel, 1960). Bu yüzden, öğrencinin öğrenilecek konu ile ilgili ön koşul öğrenmeleri içeren kazanımları kazanmış olması yeni öğrenmenin kolay ve kalıcı gerçekleşmesini sağlaması açısından gereklidir (Karabacak, 2015). Kolay ve kalıcı öğrenmenin gerçekleşebilmesi için öğretim programlarında yer alan kazanımların ön koşul öğrenmelere dayalı olarak yapılandırılmasına ihtiyaç vardır. Bir sınıf seviyesinde yer alan kazanımlar bir sonraki sınıf seviyesinde yer alacak kazanımların hazırlayıcısı veya kritik özelliklerini kazandıracak nitelikte olmalıdır (Anderson ve Krathwohl, 2001). Böylelikle öğrenci kazanımı öğrenmesi için gerekli olan ön koşul öğrenmeleri bir alt sınıfta öğrenmiş ve yeni öğreneceği bilgiye hazır hale gelmiş olacaktır (Karakütük ve diğerleri, 2022).

Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı kazanımlarının yapılandırılmasında bir diğer öğretim ilkesi olan basitten karmaşığa ilkesinin dikkate alındığı ayrıca belirtilmiştir. Eğitimin tüm türlerinde ve tüm basamaklarında yararlanılan basitten karmaşığa ilkesine göre bir önceki sınıftan diğerine geçişte önceki sınıfta yer alan kazanımın bir sonraki sınıfta yer alan kazanıma göre daha basit kavramları ve konuları içermesi gereklidir çünkü basit konuları öğretmek ve öğrenmek, zor konulara nazaran daha kolaydır (Turan, 2007). Öncelikle öğrencilere onların rahatlıkla anlayabileceği basit konular düzenlenecek öğretme-öğrenme süreçleri ile aktarılmalı ardından zor konulara geçilerek öğrenme süreci tamamlanmalıdır (Ataman, 2022). Öğrencilerin yeni elde edecekleri kazanımların basitten karmaşığa organize edilmesi öğrencilerin başarıya duygusunu tatmasına böylece akademik anlamda kendine güveninin artmasına yol açmaktadır. Bu ilkeye uyulmadığında yani öğrencilere öncelikle zor veya karmaşık konular verildiğinde, öğrencilerin o konuyu öğrenirken güçlük yaşadıkları söylenebilir. Bu yüzden öğretim programlarında programın daha etkin olabilmesi için öncelikle öğrencilerin kolay öğrenebileceği, daha sonra zor öğrenebileceği kazanımlara yer verilmelidir. Böylelikle öğrenci temelleri sağlam atılmış bilgilere sahip olacak ve diğer bilgileri bu temelin üzerine inşa etmesi mümkün olacaktır (Yeşilyurt, 2020).

Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programında kazanımların düzenlenmesinde ön koşul öğrenmelere dayalı olarak yapılandırıldığı ve basitten karmaşığa doğru sıralandığı belirtilmiştir. Alanyazına bakıldığında müzik dersi öğretim programının değerlendirilmesi açısından program

değerlendirme çalışmaları olarak şu çalışmalara yer verilmiştir: Albuz ve Demirel (2019)'in yaptığı “2009 Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı ile 2018 Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programının Karşılaştırılmalı Kuramsal Çerçeve Analizi” çalışmasında iki programı biçimselliği, yapısallığı, öğrenme alanları, özel amaçları, içeriği, temel beceriler ve değerleri, alana özgü becerileri, kazanımları, öğretme-öğrenme süreci ve uygulama boyutu açısından karşılaştırmalı bir şekilde analiz edilmiştir. Akarsu (2019) İlköğretim (1-8.Sınıf) Müzik Öğretimi Programı kazanımlarını Bloom'un bilişsel, duyuşsal ve devinişsel alan sınıflandırmasına, Doğanyigit ve Afacan (2020) ise Ortaöğretim (9, 10, 11, 12. Sınıflar) Müzik Dersi Öğretim Programı'nın kazanımlarından bilişsel alana dâhil olan kazanımları tespit etmiş ve bunların yenilenmiş Bloom taksonomisine uygunluğuna bakarak değerlendirmiştir. Koca (2013) ise Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı'nı müzik öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda, Akdemirbey ve Bulut (2023) yaptığı çalışmada Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı ile ilgili makam içeriğini; hem kazanım ve öğrenme alanı boyutunda hem de öğretmen kılavuz kitaplarının etkinlik boyutunda değerlendirmiştir. Yaman Akkuzu ve Şen (2017) ise, Ortaöğretim kurumlarında 12. sınıfta yürütülmekte olan müzik dersi öğretim programının işlevselliğini incelemiş, programdaki kazanımların etkinliğini belirlemiş ve öğretmen görüşleri doğrultusunda yaşanan aksaklıklara dikkat çekip çözüm önerileri getirmiştir.

İncelenen araştırmalarda, müzik öğretim programlarının karşılaştırılması, kazanımların Bloom taksonomisine uygunluğuna, içeriğin kazanım ve öğrenme alanı ve etkinlik boyutunda ele alınmasına, programın işlevselliği gibi konulara yer verildiği görülmüştür. Ortaöğretim kademesi Müzik Dersi Öğretim Programı'nın kazanımlarının nasıl yapılandırıldığına, hangi ilkelere ne kadar uygun olduğuna dair yapılan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu yüzden bu araştırmanın Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı'nda dikey ekleme ilkesinin ne şekilde işe koşulduğunu gösterecek ilk çalışma olması, müzik dersi öğretim programı kazanımlarının sıralanması ve düzenlenmesine ilişkin değerlendirme yapıp geribildirim verilecek olması açısından önemli görülmektedir. Bu araştırmanın aynı zamanda müzik öğretmenlerinin programı daha verimli uygulamalarına, öğrencilerin de müzikle ilgili bilgi ve becerileri anlamlı biçimde kazanmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu açıklamalardan yola çıkılarak bu araştırmanın amacı, Millî Eğitim Bakanlığı 2018 yılı Ortaöğretim Müzik Dersi (9, 10, 11, 12. Sınıflar) Öğretim Programı kazanımlarını öğretim programlarının oluşturulması ve düzenlenmesi ilkelerinden “dikey ekleme” ilkesi doğrultusunda analiz ederek programı bu ilkeye uygunluk açısından değerlendirmek ve analiz sonuçlarına dayanarak programa dönüt vermektir. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın problem cümlesi; “Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı 9. sınıftan 12. sınıfa “dikey ekleme” açısından inceleme sonucu nasıldır?” biçiminde oluşturulmuştur. Genel amaç doğrultusunda cevap aranacak alt problemler ise aşağıda yer almaktadır:

- Bir sınıf düzeyinden diğerine geçişte kazanımlarda ön koşul öğrenmeler ne ölçüde dikkate alınmaktadır?

• Bir sınıf düzeyinden diğerine geçişte kazanımlar ne ölçüde basitten karmaşığa sıralanmıştır?

Ortaöğretim Müzik Dersi (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı'nı incelerken sadece program içerisinde yer alan kazanımlar incelendiğinden 9.sınıfta yer alan kazanımların ön koşul öğrenmelerinin ve basitten-karmaşığa doğru sıralanma durumlarının 2018 Ortaokul Müzik Dersi Öğretim Programı 8. Sınıf kazanımlarını içermesi nedeniyle göz önünde bulundurulmamıştır.

3. Yöntem

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada, durum tespitine dayalı betimsel bir yöntem kullanılmıştır. Betimsel araştırmalarda, geçmişte ya da halen var olan bir durumun, var olduğu şekliyle yani kendi koşulları içinde ve olduğu gibi betimlenmesi amaçlanır. Böylelikle olay, birey ya da nesne tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2006). Diğer bir deyişle betimsel yöntemde yaşanan ve hali hazırda var olanların ne olduğu betimlenir ve açıklanarak ortaya konulur (Sönmez ve Alacapınar, 2013). Bu araştırma, Ortaöğretim Müzik Dersi (9, 10, 11, 12. Sınıflar) Öğretim Programı kazanımlarının dikey ekleme ilkesine uygunluğu açısından durumu betimlenip değerlendirilmiş olmasından dolayı, betimsel yönetime göre planlanmıştır.

3.2 Verilerin Toplanması

Bu araştırmada, veri toplama yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır.

“Doküman incelemesi, araştırılacak olgu veya olgular hakkında bilgileri içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Hangi dokümanların önemli olduğu ve veri kaynağı olarak kullanılabilmesi araştırma problemiyle yakından ilgilidir. Örneğin; eğitim ile ilgili bir araştırmada, şu tür dokümanlar veri kaynağı olarak kullanılabilir: eğitim alanında ders kitapları, program yönergeleri, okul içi ve dışı yazışmalar, öğrenci kayıtları, toplantı tutanakları, öğrenci rehberlik kayıt ve dosyaları, öğrenci ve öğretmen el kitapları, öğrenci ders ödevleri ve sınavları, ders ve ünite planları, öğretmen dosyaları, eğitimle ilgili resmî belgeler, vb.” (Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2021; Bogdan ve Biklen, 1992; Goetz ve LeCompte, 1984).

Forster (1995)'e göre doküman inceleme yöntemi şu aşamalardan oluşmaktadır:

“1) dokümanlara ulaşma, 2) dokümanların orijinliliğini kontrol etme, 3) dokümanları anlama, 4) veriyi analiz etme, 5) veriyi kullanma” (Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2021).

Aşağıda doküman inceleme yönteminin aşamaları ve bu aşamalar karşılığında araştırma da yapılacaklar sıralanmıştır:

3.2.1. Dokümanlara Ulaşma

Doküman incelemesinde araştırmacının kendine sorması gereken hangi dokümanlara, nasıl ulaşırım sorularıdır. Araştırmacı, hangi dokümanlara ihtiyacı olduğunu kesinleştirebilmesi için araştırma soru veya sorularına bakmalıdır. Ardından ulaşacağı kaynağa nasıl ulaşacağını belirlemelidir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu araştırmanın amacı doğrultusunda belirlenmiş araştırmanın çalışma belgesini Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının 22 sayılı kararıyla 19.01.2018 tarihinde kabul ettiği ve halen yürürlükte olan Ortaöğretim Müzik Dersi (9, 10, 11, 12. Sınıflar) Öğretim programı oluşturmaktadır. İlgili dokümana Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) Öğretim Programları İzleme ve Değerlendirme Sistemi olan <http://mufredat.meb.gov.tr/Programlar.aspx> adresi üzerinden erişim sağlanmıştır.

3.2.2. Dokümanların Orijinalliğinin Kontrolü

Araştırmada kullanılacak dokümanın orjinalliği sorgulanırken, dokümanın asıl kaynaktan alınıp alınmadığına, aslına ulaşıp ulaşılmadığına, alındığı kişi, kurum veya kuruluşla ilişkin olma durumuna bakılmalıdır (Yıldırım ve Şimşek,2021). Bu araştırmada, ilgili dokümana Millî Eğitim Bakanlığının resmi internet sitesi üzerinden ulaşıldığından programın orijinal olduğu kabul edilmiştir.

3.2.3. Dokümanları Anlama

Araştırmada dokümana ulaşılmasının ardından sıra o dokümanın anlaşılması ve çözümlenmesindedir. Bu çözümlenme, sadece doküman üzerinden yapılan araştırmalarda dokümanların sistemli bir şekilde ve birbiriyle karşılaştırılması ile yapılır (Yıldırım ve Şimşek,2021). Bu araştırmada da sadece doküman üzerinden araştırma yapılmış ve Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı kazanımlarının dikey ekleme ilkesine uygunluğu betimlenmiştir.

3.2.4. Dokümanın Analiz Edilmesi

Verilerin analiz edilmesinde ilk önce veri setinin tek başına ya da ek veri kaynağı olarak kullanılıp kullanılmayacağı sorusuna cevap aranır. Dokümanların araştırmanın tüm veri setini tek başına oluşturması durumunda kapsamlı bir içerik analizi yapılması gereklidir ve bu analiz dört aşamadan oluşur: Analiz edilecek veriden örneklem seçilmesi, kategorilerin oluşturulması, analiz biriminin saptanması ve sayısallaştırılmasıdır (Bailey, 1994). Bu araştırmada Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim kademesi Müzik dersi öğretim programının 9, 10, 11 ve 12. sınıf düzeylerindeki tüm kazanımların incelenmesine karar verilmiştir.

Araştırmaya başlamadan önce araştırmacı alandaki kuramlardan yararlanarak ya da kendi oluşturduğu temalar ya da kategoriler yoluyla işe başlayabilir. Burada yer alacak tema ve

kategoriler araştırmanın amacına ve alt amaçlarına hitap etmelidir. Bu araştırmanın amacının program kazanımlarının dikey ekleme ilkesine uygunluğunun araştırılması olmasından dolayı araştırmanın teması “dikey ekleme” ve bu ilkenin kuramsal açıdan hangi kriterleri içerdiğine bakılarak alt amaçların yani araştırmanın analizinde kullanılacak kategorilerin; “ön koşul öğrenmelere dayalı olarak sıralama” ve “basitten karmaşığa sıralama” şeklinde olması planlanmıştır.

Araştırmanın amacına bağlı olarak analiz birimleri belirlenir. Bunlar sözcük, tema, karakter, cümle veya paragraf, madde ve içerik olabilir” (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu araştırmanın analiz birimini bir öğretim programının yapı taşlarından biri olan kazanımlar oluşturmaktadır. Sadece kazanımların analiz edilmiş olmasının nedeni, programda kazanımlar ve kazanım açıklamaları dışında öğretme-öğretme süreçleri, yöntem ve teknikler ve ölçme-değerlendirme bölümleri yer almamasıdır. Toplanan veriler betimsel analiz yapılarak değerlendirilmiş, sonuçlar yorumlanarak raporlaştırılmıştır.

Son olarak analizin sayısallaştırılması aşamasında analiz edilen verinin isteniyorsa nicelleştirilmesi; var veya yok, yüzde dağılımı ve kapsanan alan şeklinde yapılarak veya düz yazı şeklinde raporlaştırılması mümkündür (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu çalışmada sayısallaştırma aşamasında öncelikle ilgili kategorilerin varlığı kazanımlar bazında analiz edilmiş, belirlenen kriterlere uygun olan ve olmayan kazanımların sıklıkları sunulmuştur.

3.2.5. Veriyi kullanma

Doküman incelemesinin son aşamasında verinin ne kadarı kullanılmak isteniyorsa kullanılacak kısma dair verinin elde edildiği kaynaktan mutlaka izin alınmalıdır. Ayrıca verinin kullanımında kişi, kurum ya da grupların gerçek isimleri yer almamalıdır. Araştırma raporunda verilerin doğru yorumlanıp yorumlanmadığını tespit etmek için ise asıl kaynağa tekrar danışılması, uzman görüşü alınması ve ayrıca geçerliği ve güvenilirliği arttırmak için analiz edilmiş veri setinin bir başka alan uzmanına incelenmesi uygun olacaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu çalışmada da müzik dersi öğretim programı kazanımlarının dikey ekleme ilkesi doğrultusunda yapılandırılıp yapılandırılmadığına dair doküman incelemesi yapılmadan önce Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurul Başkanlığı’ndan Etik Kurul izni alınmıştır.

3.3. İnanırcılık, Aktarılabirlik ve Araştırmacının Rolü

2018 yılı Ortaöğretim Müzik Dersi (9, 10, 11,12. Sınıflar) Öğretim Programıyla ilgili yapılan analiz ve değerlendirme sonunda araştırma bulgularının inandırıcılığının ve tutarlılığının sağlanabilmesi için verilerin doğru yorumlanıp yorumlanmadığı konusunda hem uzman görüşü alınmış hem de başka alan uzmanları ile veri setinin kodlaması derinlemesine tartışılmıştır. Araştırmacının kodlaması ile uzmanların görüşlerinin birbiriyle tutarlı olduğu görülmüştür. Araştırma verilerinin ayrıntılı bir biçimde betimlenmesiyle araştırmanın aktarılabirliği, bu verilerin saklanmasıyla teyit edilebilirliği sağlanmıştır.

Araştırmacı, 2003 yılında Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği bölümünden mezun olduktan sonra 2005 yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalında yüksek lisans öğrenimine başlamış ve 2011 yılında bu bölümden “İlköğretim Müzik Dersi Öğretmen Kılavuzlarında Yer Alan Öğretme-Öğrenme Etkinliklerinin Değerlendirilmesi” adlı tezini vererek mezun olmuştur. Araştırmacı 2006-2007 yılları arasında İlköğretim Genel Müdürlüğü bünyesinde yapılan Sanat Etkinlikleri Seçmeli Dersinin Program ve Kılavuzunun hazırlanmasında ayrıca İlköğretim Müzik Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretmen Kılavuz ve Öğrenci Çalışma kitaplarının yazılmasında görev almıştır. 2009 yılında Ortaöğretim Müzik Dersi (9-12. Sınıflar) Öğretim Programı kazanımları için ölçme ve değerlendirme etkinliklerinin yazımında ve ölçek geliştirilmesi çalışmalarında yer almıştır. Son olarak Ortaöğretim Genel Müdürlüğü bünyesinde Güzel Sanatlar Liseleri Kitap İnceleme Komisyonunda alan uzmanı olarak görev yapmakta ve Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı’nda doktora öğrenimine devam etmektedir.

Araştırmacının mezun olduğu alan, uzmanlığı ve görev yaptığı alanlar göz önüne alındığında Ortaöğretim kademesi Müzik dersi öğretim programına ilişkin bu araştırmada belirtilen amaçlar doğrultusunda değerlendirme yapabileceği, bu anlamda müzik dersi öğretimine katkı getirebileceği düşünülmüştür.

4. Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde araştırmanın amacı doğrultusunda Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programının Dikey Ekleme İlkesine Uygunluğu ile ilgili yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre kazanımlar dört kazanım grubunda toplanmıştır: Dikey ekleme ilkesine kısmen uygun olan, uygun olan, uygun olmayan ve öncesi-sonrasında kazanım yer almayan kazanımlar. Her bir kazanım grubundaki kazanımlar araştırmanın alt amaçları olan “Ön koşul Öğrenmelere Dayalı Olarak” ve “Basitten Karmaşığa” sıralanma durumlarını gösterecek şekilde tablolar hazırlanmıştır. Kazanımların “Ön koşul Öğrenmelere Dayalı Olarak Sıralanma” durumları; 9. sınıf hariç 10, 11, 12. sınıflarda yer alan kazanımların bir önceki sınıfta yer alan ön koşul öğrenmeleri ile verilmiştir. “Basitten Karmaşığa Sıralanma” durumları ilgili olarak 9, 10, 11, 12. sınıf seviyelerinde birbirleriyle ilişkili olduğu düşünülen kazanımlar araştırmacı tarafından oluşturulan tablolarda art arda sıralanarak verilmiştir. Son olarak, kazanımların “Dikey Ekleme İlkesine Uygunluğu” nu gösteren tablo oluşturulmuştur. Tabloların altında sıralanma durumlarına ilişkin açıklamalar yer almaktadır. Analizlerden elde edilen dört kazanım grubuyla ilgili örnek tablolar ve açıklamaları şu şekildedir:

Tablo 1. Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programının Dikey Ekleme İlkesine Kısmen Uygun Olan Kazanım Örnekleri: İstiklal Marşı’nı Söyleme ve Yönetme ile İlgili Kazanımların Ön Koşul Öğrenmelere Dayalı Olarak ve Basitten Karmaşığa Sıralanma Durumları

	Sınıf Kazanımlar ve Açıklamaları	Ön Koşul Öğrenmeler
Basitten Karmaşığa	9 9.A.2. İstiklâl Marşı'nı nefes yerlerine dikkat ederek söyler. a) İstiklâl Marşı'nın eşlikli (piyano veya orkestrasyon) seslendirilmesi sağlanır. b) Ülke ve bayrak sevgisinin önemi vurgulanır.	
	10 10.A.2. İstiklâl Marşı'nı süre değerlerine uygun söyler. a) İstiklâl Marşı'nın bona ve solfeji yapılarak, tek ve çift çoğaltma noktası olan süre değerlerine dikkat çekilir. b) Prozodi kuralları hatırlatılır. c) İstiklâl Marşı'nın sözlü ve sözsüz profesyonel ses kaydı dinletilip doğru teknikte söyleme çalışmaları yapılır.	9.A.1. Sesi tekniğine uygun olarak kullanır. 9.A.2. İstiklâl Marşı'nı nefes yerlerine dikkat ederek söyler. 9.A.3. Düzeyine uygun eserleri notalarına ve süre değerlerine uyarak seslendirir. 9.A.4. Eserleri hız ve gürlük terimlerine uygun olarak seslendirir. 9.A.7. Toplum hayatında önemli yer tutan marşlarımızı doğru söyler. 9.B.1. Temel müzik yazı ve öğelerini kullanır. 9.B.2. Basit ölçüleri tanır.
	11 11.A.1. İstiklâl Marşı'nı doğru ve etkili söyler. a) Bireysel ve toplu söyleme etkinliği düzenlenir. b) İstiklâl Marşı'nın beste yarışmasına giren diğer bestelerini dinleme etkinliği yapılır.	10.A.1. Kullanım tekniğine uygun olarak ses geliştirme çalışmaları yapar. 10.A.2. İstiklâl Marşı'nı süre değerlerine uygun söyler. 10.A.4. Millî bilinç kazandıran marşları ve kahramanlık türkülerini seslendirir.
	12 12.A.1. İstiklâl Marşı'nı yönetir. İstiklâl Marşı'nı yönetme çalışmalarında ses kayıtlarından yararlanır.	11.A.1. İstiklâl Marşı'nı doğru ve etkili söyler. 11.A.3. Marş ve şarkı dağarcığını geliştirir.

Tablo 1'de yer alan tüm kazanımlar ve açıklamaları Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı'ndan alıntılanmıştır (MEB, 2018, s. 18-31).

4.1. Ön Koşul Öğrenmelere Dayalı Olarak Sıralama

Tablo 1 incelendiğinde 9. sınıfta yer alan ön koşul öğrenmelerden bazılarının 10. sınıfta devam etmediği dolayısıyla 11 ve 12. sınıfta yer alan kazanımların gerçekleşmesinde eksik kaldığı görülmektedir. Örneğin sesini doğru kullanma ile ilgili kazanımların 11 ve 12. sınıfta yer almayışı İstiklâl Marşı'nın doğru ve etkili söylenmesini etkileyen bir unsurdur. Ayrıca verilen eserlerin hız ve gürlük terimlerine uyularak seslendirilmemesi de İstiklâl Marşı'nın etkili söylenmesini olumsuz yönde etkilediği söylenebilir. 12. sınıfta İstiklâl Marşı'nın yönetiminde öğrencinin 4/4'lük ölçü sayısına göre vuruş yapabiliyor olması gerekmektedir fakat 11 ve 12. Sınıfta öğrencinin bu öğrenmeyi gerçekleştirdiğine dair bir ön koşul öğrenmeye rastlanmamıştır. Bu sebeplerden dolayı İstiklâl Marşı ile ilgili kazanımların ön koşul öğrenmelere dayalı olarak yapılandırılmasında bu ilkeye kısmen uyulup kısmen uyulmadığı söylenebilir.

4.2. Basitten Karmaşığa Sıralama

İstiklâl Marşı'nın öğrenimi ile ilgili kazanımların basitten karmaşığa ilkesine uygunluğuna bakıldığında sadece 9. sınıfta yer alan kazanımın 10. sınıftaki kazanım ile yer değiştirmesi gerektiği düşünülmektedir. Çünkü öğrencinin İstiklâl Marşı'nın sözlerini ezgisiyle söylerken anlam bütünlüğünün korunması için nefes yerlerine dikkat edebilmesi için öncelikle olarak sözleri ne kadar sürede söyleyeceğini bilmesi gerekmektedir. Bu yüzden İstiklâl Marşı ile ilgili kazanımların yapılandırılmasında basitten karmaşığa ilkesine kısmen uyulup kısmen uyulmadığı söylenebilir.

Tablo 2. Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programının Dikey Ekleme İlkesine Uygun Olmayan Kazanım Örnekleri: Ölçü/Usul Tanıma Kazanımlarının Ön Koşul Öğrenmelere Dayalı Olarak ve Basitten Karmaşığa Sıralanma Durumları

Sınıf	Kazanımlar ve Açıklamaları	Ön Koşul Öğrenmeler
Basitten Karmaşığa	9 9.B.4. Türk müziği usullerinin vuruşlarını tanıtır. a) 2/4'lük, 3/4'lük ve 4/4'lük usullerin halk müziği ve klasik Türk müziğindeki vuruş şekilleri tanıtılır. b) 5/8'lik, 7/8'lik, 8/8'lik ve 9/8'lik usullerin halk müziği ve klasik Türk müziğindeki vuruş şekilleri tanıtılır.	
	10 10.B.1. Türk müziği usullerinin vuruşlarını tanıtır. a) 8/8'lik, 9/8'lik ve 10/8'lik halk müziği ve klasik Türk müziğindeki vuruş şekilleri tanıtılır ve örnekler dinletilir.	9.A.5. Türk müziğine ait makamsal eserleri seslendirir. 9.A.6. Türk müziği türlerinden örnek eserler seslendirir. 9.B.2. Basit ölçüleri tanıtır. 9.B.4. Türk müziği usullerinin vuruşlarını tanıtır. 9.C.2. Dağarcığındaki basit ölçülerde yazılmış eserlere uygun ritim eşliği oluşturur.
	11 11.B.1. Aksak ölçüleri tanıtır. a) 5/8'lik ve 7/8'lik aksak ölçülerin ritmik yapıları açıklanır ve bu ölçülerin vuruşları ve usul darpları gösterilir. b) 5/8'lik ve 7/8'lik eserleri dinlerken veya seslendirirken vuruşların yapılması sağlanır.	10.B.1. Türk müziği usullerinin vuruşlarını tanıtır. 10.B.5. Bileşik ölçüleri tanıtır. 10.C.1. Yarım bırakılan ezginin devamını kendi oluşturduğu ezgi ile tamamlar. 10.C.2. Bileşik ölçülerden ritim eşliği düzenler.
	12 12.B.3. Aksak usulleri/ölçüleri tanıtır. a) 9/8'lik aksak ölçünün ritmik yapısı açıklanır ve bu ölçünün vuruşları ve usul darpları gösterilir. b) Türk müziğinde kullanılan 10/8'lik ve 12/8'lik usuller tanıtılır ve ilgili örnekler dinletilir.	11.A.4. Dinlediği Türk halk müziği ozanlarının ve âşıklarının eserlerini tanıtır. 11.B.1. Aksak ölçüleri tanıtır. 11.C.1. Var olan ezgiye uygun ritim eşliği düzenler. 11.C.2. Kendi ezgisini oluşturur. 11.D.6. Müzik biçimlerini (formlarını) ayırt eder.

Tablo 2'de yer alan tüm kazanımlar ve açıklamaları Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı'ndan alınmıştır (MEB, 2018, s. 18-31).

4.3. Ön Koşul Öğrenmelere Dayalı Olarak Sıralama

Tablo 2 incelendiğinde Türk müziği ölçü ve usulleriyle ilgili 9.B.4., 10.B.1., 11.B.1. ve 12.B.3. kazanımlarının ön koşul öğrenmelere dayalı olarak yapılandırılmasına bakıldığında; 9.B.4. ve 10.B.1. kazanımlarında verilen Türk Müziği usulleri ile ilgili kazanım içeriklerinin 11.B.1. ve 12.B.3. kazanımlarında tekrar verildiği, sadece 12. sınıf seviyesine farklı usul olarak 12/8'lik usulün eklendiği görülmektedir. Bu durum, bu kazanımların sıralanmasının ön koşul öğrenmelere dayalı olarak yapılandırılmadığını göstermektedir.

4.4. Basitten Karmaşığa Sıralama

Yukarıda belirtilen 9.B.4., 10.B.1., 11.B.1. ve 12.B.3. kazanımlarının kazanım içeriklerinin benzer bir şekilde yapılandırılmış olması basitten karmaşığa ilkesine de uygun olmadıklarını göstermektedir.

Tablo 3. Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programının Dikey Ekleme İlkesine Uygun Olan Kazanım Örnekleri: Müzik Tarihi ve Kültürünü Tanıma ile İlgili Kazanımların Ön Koşul Öğrenmelere Dayalı Olarak ve Basitten Karmaşığa Sıralanma Durumları

Sınıf	Kazanımlar ve Açıklamaları	Ön Koşul Öğrenmeler	
Basitten Karmaşığa	9	9.D.1. 17. yüzyıla kadar Türk müziği tarihinin genel özelliklerini açıklar.	9.C.3. Müzikle ilgili araştırma ve çalışmalarında bilişim teknolojilerinden yararlanır. 9.D.1. 17. yüzyıla kadar Türk müziği tarihinin genel özelliklerini açıklar. 9.D.4. Türk halk müziği ve Türk sanat müziğinin genel özelliklerini açıklar.
		9.D.2. İlk Çağ uygarlıklarında müziğin genel özelliklerini açıklar.	
		9.D.3. Batı müziğinde Orta Çağ ve Rönesans dönemlerinin genel özelliklerini açıklar.	
	10	10.D.1. 17 ve 18. yüzyıl Türk müziğinin genel özelliklerini açıklar.	9.C.3. Müzikle ilgili araştırma ve çalışmalarında bilişim teknolojilerinden yararlanır. 9.D.2. İlk Çağ uygarlıklarında müziğin genel özelliklerini açıklar. 9.D.3. Batı müziğinde Orta Çağ ve Rönesans dönemlerinin genel özelliklerini açıklar.
		10.D.4. Batı müziğinde Barok ve Klasik Dönem müziklerinin genel özelliklerini açıklar.	
	11	11.D.1. 19. yüzyıl Türk müziğinin genel özelliklerini açıklar.	10.A.5. Türk halk müziği eserlerini dinler. 10.A.7. Türk sanat müziği ve dinî müzik eserlerini dinler. 10.C.3. Müzikle ilgili araştırma ve çalışmalarında bilişim teknolojilerinden yararlanır. 10.D.1. 17 ve 18. yüzyıl Türk müziğinin genel özelliklerini açıklar.
		11.D.3. Romantik Dönem müziğinin genel özelliklerini açıklar.	
		11.D.4. 20. yüzyıldan günümüze Klasik Batı müziğinin gelişimini ve genel özelliklerini açıklar.	
	12	12.D.4. Ülkemizdeki Batı müziği yorumcularına örnekler verir.	10.C.3. Müzikle ilgili araştırma ve çalışmalarında bilişim teknolojilerinden yararlanır. 10.D.4. Batı müziğinde Barok ve Klasik Dönem müziklerinin genel özelliklerini açıklar. 11.D.3. Romantik Dönem müziğinin genel özelliklerini açıklar. 11.D.4. 20. yüzyıldan günümüze Klasik Batı müziğinin gelişimini ve genel özelliklerini açıklar. 11.D.7. Atatürk'ün müzik eğitimi için yurt dışına gönderdiği sanatçıları ve onların eserlerini tanır.
		12.D.5. 20. yüzyıldan günümüze Türk müziğinin genel özelliklerini açıklar.	
		12.D.7. Önde gelen orkestra-koro şefleri ve çalışmaları ile ilgili örnekler sergiler.	

Tablo 3'te yer alan tüm kazanımlar ve açıklamaları Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı'ndan alınmıştır (MEB, 2018, s. 18-31)

4.5. Ön Koşul Öğrenmelere Dayalı Olarak Sıralama

Tablo 3 incelendiğinde Türk ve Batı müziği tarihi ile ilgili kazanımların önkoşul öğrenmelere dayalı olarak sıralanma durumlarına bakıldığında 9.D.1.,10.D.1.,11.D.1, 12.D.5 kazanımlarının Türk müziğinin tarihsel gelişimini anlatmaları açısından birbirlerinin ön koşul öğrenmelerini tamamlayacak şekilde sıralandıkları görülmektedir. Aynı şekilde 9.D.2., 9.D.3., 10.D.4., 11.D.3., 11.D.4., 12.D.4., 12.D.7. kazanımlarında ise genel anlamda müziğin doğuşu ve gelişimi, Klasik Batı müziği dönemleri ve son olarak Batı müziğinin ülkemizdeki temsilcileri ve önemli isimlerin verilmesinden dolayı bir önceki sınıf seviyesinde verilen kazanım içeriğinin bir sonraki sınıf seviyesindeki kazanım içeriğinin ön koşul öğrenmesi şeklinde yapılandırıldığı ve tarihsel anlamda bir bütünlük oluşturduğu görülmektedir.

4.6. Basitten Karmaşığa Sıralama

Müzik tarihi ile ilgili kazanımlardan oluşan bu tabloda yer alan kazanımların basitten karmaşığa sıralanma durumlarına bakıldığında; kazanımların kronolojik bir sırayla verilmesinden ve her sınıf seviyesinde birbirini takip etmesinden dolayı bu ilkeye uyulduğu söylenebilir.

Tablo 4. Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programının Dikey Ekleme İlkesine Göre Öncesinde ve Sonrasında Kazanım Yer Almayan Kazanımların Ön Koşul Öğrenmelere Dayalı Olarak ve Basitten Karmaşığa Sıralanma Durumları

Sınıf	Kazanımlar ve Açıklamaları	Ön Koşul Öğrenmeler
9	9.D.9. Sanat, sanatçı ve sanat eseri kavramlarını açıklar. Öğrencinin sanat, sanatçı, sanat eseri, müzik ve estetik kavramlarını nitelikleri açısından eleştirel düşünme sürecinden geçirek değerlendirme ve tartışması hedeflenmelidir.	-
	9.B.1. Temel müzik yazı ve öğelerini kullanır. a) Sol, fa ve do anahtarları ayrıntıya girilmeden tanıtılır. b) Notaların dizekteki yerleri, süre değerleri ve ses değiştirici işaretler (diyez, bemol, natürel) tanıtılmalıdır. c) Sesin hız ve gürlük özelliklerini içeren bilgiler üzerinde durulur.	-
	9.A.3. Düzeyine uygun eserleri notalarına ve süre değerlerine uyarak seslendirir.	-
	9.A.4. Eserleri hız ve gürlük terimlerine uygun olarak seslendirir. Sınıfta mevcut olan çeşitli çalgılar (flüt, dilli kaval, bağlama, gitar, ut, kanun, keman, piyano vb.) kullanılır.	-
10	10.D.6. Müzik alanına ait ana ve yan meslekleri tanıır. a) Müzik alanı ile ilgili ana meslekler (besteci, yorumcu, orkestra-koro şefliği, eğitmen, film ve oyun müziği besteciliği, müzik araştırmacısı, müzik teknolojileri uzmanı vb.) ve yan meslekler (şarkı sözü yazarlığı, müzik gazeteciliği, müzik yapımcılığı, çalgı yapımcılığı vb.) tanıtılır. b) Müzik alanına ait meslekleri tanımaya yönelik geziler düzenlenir.	-
	11.C.4. Müziği diğer sanat dalları içinde kullanır. Öğrencilerden sanat etkinliklerinde (resim sergisi, şiir dinletisi, tiyatro ve dans gösterisi vb.) kullanılmak üzere uygun müzik örnekleri hazırlamaları istenir.	-
12	-	-

Tablo 4'te yer alan tüm kazanımlar ve açıklamaları Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı'ndan alınmıştır (MEB, 2018, s. 18-31)

4.7. Ön Koşul Öğrenmelere Dayalı Olarak Sıralama

Tablo 4 incelendiğinde; tabloda verilen kazanımların tek sınıf seviyesinde sadece bir kez yer alması, öncesinde ve sonrasında ön koşul öğrenmeyi destekleyecek kazanımlara yer verilmemesinden dolayı bu ilkeye uygun olmadıkları görülmektedir.

4.8. Basitten Karmaşığa Sıralama

Diğer sınıf seviyelerinde kazanımların aşamalı bir şekilde devamlılığını sağlayan kazanımlar bulunmamasından dolayı basitten karmaşığa ilkesine de uygun olmadıkları görülmektedir.

Tablo 5. Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programının Dikey Ekleme İlkesine Uygunluğu

Sınıf	Kazanımların Dikey Eklelemeye Uygunluğu	Kazanımlar
9. Sınıf	Basitten Karmaşığa Sıralanma Durumları Uygun Olan Kazanımlar	“9.A.1., 9.A.7.,9.B.2., 9.B.3., 9.C.2., 9.D.1., 9.D.2., 9.D.3.”
	Basitten Karmaşığa Sıralanma Durumları Kısmen Uygun Olan Kazanımlar	“9.A.2.”
	Basitten Karmaşığa Sıralanma Durumları Uygun Olmayan Kazanımlar	“9.A.3., 9.A.4., 9.A.5., 9.A.6., 9.B.1., 9.B.4., 9.B.5., 9.C.1., 9.C.3., 9.C.4., 9.D.4., 4 9.D.5., 9.D.6., 9.D.7., 9.D.8., 9.D.9.”
	Öncesinde ve Sonrasında Kazanım Yer Almayan Kazanımlar	“9.D.9., 9.B.1., 9.A.3., 9.A.4.”
Sınıf	Kazanımların Dikey Eklelemeye Uygunluğu	Kazanımlar
10. Sınıf	Ön Koşul Öğrenmelere Dayalı Olarak Sıralanma Durumları Uygun Olan Kazanımlar	“10.A.1, 10.A.2., 10.A.4., 10.B.3., 10.B.5., 10.C.2., 10.D.1.,10.D.4.”
	Ön Koşul Öğrenmelere Dayalı Olarak Sıralanma Durumları Kısmen Uygun Olan Kazanımlar	“10.A.6., 10.B.2., 10.C.3.”
	Ön Koşul Öğrenmelere Dayalı Olarak Sıralanma Durumları Uygun Olmayan Kazanımlar	“10.A.3., 10.A.5.,10.A.7.,10.A.8., 10.B.1., 10.B.4., 10.C.1., 10.D.2., 10.D.3., 10.D.5., 1 10.D.6.”
	Basitten Karmaşığa Sıralanma Durumları Uygun Olan Kazanımlar	“10.A.1., 10.A.4., 10.B.3., 10.B.5., 10.C.2. 10.D.1.,10.D.4.”
	Basitten Karmaşığa Sıralanma Durumları Kısmen Uygun Olan Kazanımlar	“10.A.2., 10.D.2., 10.D.5.”
	Basitten Karmaşığa Sıralanma Durumları Uygun Olmayan Kazanımlar	“10.A.3., 10.A.5., 10.A.6., 10.A.7., 10.A.8., 10.B.1., 10.B.2., 10.B.4., 10.C.1., 10.C.3., 2 10.D.3., 10.D.6.”
	Öncesi ve Sonrasında Kazanım Yer Almayan Kazanımlar	“10.D.6.”
11. Sınıf	Ön Koşul Öğrenmelere Dayalı Olarak Sıralanma Durumları Uygun Olan Kazanımlar	“11.A.1., 11.A.4., 11.A.6., 11.B.3., 11.C.1., 11.D.1., 11.D.2., 11.D.3., 11.D.4. 11.D.5., 1 11.D.7.”

Ön Koşul Öğrenmelere Dayalı Olarak Sıralanma Durumları Kısmen Uygun Olan Kazanımlar	“11.A.3., 11.A.5., 11.B.2., 11.B.4., 11.C.3.”
Ön Koşul Öğrenmelere Dayalı Olarak Sıralanma Durumları Uygun Olmayan Kazanımlar	“11.A.2., 11.A.7., 11.B.1., 11.B.5., 11.C.2., 11.C.4., 11.D.6., 11.D.8.”
Basitten Karmaşığa Sıralanma Durumları Uygun Olan Kazanımlar	“11.A.1., 11.A.4., 11.A.6., 11.B.3., 11.C.1., 11.D.1., 11.D.2., 11.D.3., 11.D.4., 11.D.7.” 0
Basitten Karmaşığa Sıralanma Durumları Kısmen Uygun Olan Kazanımlar	“11.A.3., 11.B.4., 11.C.2.”
Basitten Karmaşığa Sıralanma Durumları Uygun Olmayan Kazanımlar	“11.A.2., 11.A.5., 11.A.7., 11.B.1., 11.B.2., 11.B.5., 11.C.3., 11.C.4., 11.D.5., 11.D.6., 11.D.8.” 1
Öncesi ve Sonrasında Kazanım Yer Almayan Kazanımlar	“11.C.4.”

Sınıf	Kazanımların Dikey Eklelemeye Uygunluğu	Kazanımlar
12. Sınıf	Ön Koşul Öğrenmelere Dayalı Olarak Sıralanma Durumları Uygun Olan Kazanımlar	“12.B.2., 12.C.1., 12.D.1, 12.D.2., 12.D.3., 12.D.4., 12.D.5., 12.D.6., 12.D.7.”
	Ön Koşul Öğrenmelere Dayalı Olarak Sıralanma Durumları Kısmen Uygun Olan Kazanımlar	“12.A.1., 12.A.4., 12.A.5., 12.B.1., 12.C.3.”
	Ön Koşul Öğrenmelere Dayalı Olarak Sıralanma Durumları Uygun Olmayan Kazanımlar	“12.A.2., 12.A.3., 12.B.3., 12.C.2., 12.D.8.,12.D.9., 12.D.10.”
	Basitten Karmaşığa Sıralanma Durumları Uygun Olan Kazanımlar	“12.A.1, 12.B.2., 12.C.1., 12.D.3., 12.D.4.,12.D.5., 12.D.6., 12.D.7.”
	Basitten Karmaşığa Sıralanma Durumları Kısmen Uygun Olan Kazanımlar	“12.A.2., 12.C.2.”
	Basitten Karmaşığa Sıralanma Durumları Uygun Olmayan Kazanımlar	“12.A.3., 12.A.4., 12.A.5., 12.B.1., 12.B.3., 12.C.3., 12.D.1.,12.D.2., 12.D.8.,12.D.9., 12.D.10.” 1
	Öncesi ve Sonrasında Kazanım Yer Almayan Kazanımlar	-

Tablo 5’te yer alan tüm kazanım numaraları Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı’ndan alınmıştır (MEB, 2018, s. 18-31)

4.9. Ön Koşul Öğrenmelere Dayalı Olarak Sıralama

Tablo 5 incelendiğinde programda yer alan kazanımların dikey ekleme ilkesine uygunluğu ile ilgili yapılan analizin sonuçları görülmektedir. Bu sonuçlara göre programda yer alan kazanımların ön koşul öğrenmelere dayalı olarak sıralanma durumlarına bakıldığında 10, 11, 12. sınıflarda yer alan 67 kazanımdan 28 kazanımın bu ilkeye uygun olduğu, 13 kazanımın kısmen uygun olduğu, 26 kazanımın ise uygun olmadığı görülmüştür.

4.10. Basitten Karmaşığa Sıralama

Aynı şekilde kazanımların basitten karmaşığa doğru sıralanma durumlarına bakıldığında ise 9, 10, 11, 12. sınıflarda yer alan 92 kazanımdan 33 kazanımın bu ilkeye uygun, 9 kazanımın kısmen uygun, 48 kazanımın ise uygun olmadığı görülmektedir. Ayrıca 9. sınıfta 3, 10. sınıfta 1, 11. sınıfta da 1 olmak üzere toplam 5 tane öncesi ve sonrasında kazanım yer almayan kazanımlar olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç

Bu araştırmada, sadece Ortaöğretim Müzik Dersi (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı'nın içerisinde yer alan kazanımlar incelendiğinden 9. sınıfta yer alan kazanımların ön koşul öğrenmeleri ve basitten-karmaşığa sıralanma durumları göz önünde bulundurulmamıştır. Buna bağlı olarak, Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı kazanımlarının ön koşul öğrenmelere dayalı olarak sıralanma durumlarına bakıldığında 10, 11, 12. sınıflarda yer alan 67 kazanımdan %41,17'sinin uygun olduğu, %19,40'nın kısmen uygun olduğu, %38,80'nin ise uygun olmadığı tespit edilmiştir.

Program geneline bakıldığında ön koşul öğrenmeleri yeterli derecede sağlanamayan kazanımların; sesini kullanma, müzik teorisini bilme; ezgi, ritim, ton, makam, akor vb. müziksel yapıların oluşturulmasında ve seslendirilmesinde kullanma ve müzik çalışmalarını sergileme konuları ile ilişkili oldukları tespit edilmiştir. Uçan' a (1990) göre öğrencilerin müzik dersi ile ilgili ön koşul öğrenmeleri ortaöğretime gelene kadar çeşitli sebeplerle gerçekleşmemektedir. Bu yüzden öğrenciler mevcut ortaöğretim müzik programında yer alan konuları, bilgi ve beceri düzeylerinin üzerinde olmasından dolayı anlayamamaktadır. Polat (2005), yaptığı bir araştırmada; öğrencilerin ilköğretim ikinci kademe müzik dersi müfredat programının amaçlarına ulaşma düzeylerini incelemiş ve ön koşul öğrenmelere yeterince yer verilmemesinin öğrencilerde öğrenme açıklarına neden olduğunu ve bu durumun müzik dersi öğretim programının da amacına ulaşmama nedenlerinden biri olduğunu tespit etmiştir. Yine aynı müzik öğretim programını müzik öğretmenlerinin görüşlerini alarak inceleyen bir diğer araştırmacı, müzik öğretmenlerinin müziksel ilke, kavram ve bilgiler konusunda programı yetersiz bulduklarını ve kazanımları öğrenci seviyesine uygun bulmadıklarını söylemiştir (Köroğlu,2014). 9. sınıf müzik dersi öğretim programının ve uygulamalarının, gereklilik ve gerçekleşme durumlarının incelendiği bir araştırmada ise müzik dersi öğretim programında yer alan kazanımların kısmen gerçekleştiği bunun nedenlerinden birinin, ortaokulda öğrencilerin

yeteri kadar temel müzik bilgisine sahip olmamaları olduğu belirtilmiştir (Candar, 2019). Koca (2013), ortaöğretim müzik dersi öğretim programını değerlendirdiği çalışmada; öğretmenlerin programı uygularken öğrencilerin alt yapılarındaki eksiklikler ve kazanımların öğrenci seviyesinin çok üzerinde olmasından dolayı sıkıntılar yaşadıklarını ifade etmiştir. Yapılan araştırmalarda da görüldüğü üzere öğretim programlarında yer alan kazanımların ön koşul öğrenmelere dayalı olarak yapılandırılmasının programın gerçekleşmesini etkileyen en önemli unsurlardan biri olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar, tarafımdan yapılan araştırmanın ön koşul öğrenmelere dayalı olarak sıralanması ile ilgili bulguları destekler niteliktedir. Fakat yapılan araştırmalarda araştırmacıların bu sonucu sadece bir önceki kademeye ait öğrenmelerin gerçekleşmemesine dayanarak tespit ettikleri görülmektedir.

Bu araştırmada diğer araştırmalardan farklı olarak Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı kazanımlarının dikey ekleme açısından ön koşul öğrenmelere dayalı olarak sıralanma durumları incelenmiş; program içerisinde hangi kazanımların ön koşul öğrenmelerinin programda yer almadığı veya kısmen yer aldığı tespit edilmiştir. Bu durum, Albuz ve Demirci'nin de (2018) söylediği gibi, öğretmenlerin öğrencilerin ön öğrenmelerine uygun, ilgi ve becerilerini geliştirecek etkinlikler planlayarak, öğrencilerde oluşabilecek öğrenme açıklarını önleyebilmelerine ve eksiklerin program geliştiriciler tarafından görülerek yapılacak program güncellemelerinde giderilmesine imkân sağlanmıştır.

Sonuç olarak programda ön koşul öğrenmelere dayalı olarak yapılandırılmayan veya kısmen yapılandırılan kazanımların çoğunlukta olmasından dolayı programın ön koşul öğrenmelere dayalı yapılandırılmadığı söylenebilir.

Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı kazanımlarının basitten karmaşığa sıralanma durumları incelendiğinde 9, 10, 11, 12. sınıflarda yer alan 92 kazanımdan %35,86'sının bu ilkeye uygun, %9,78'sinin kısmen uygun, %52,17'sinin uygun olmadığı tespit edilmiştir.

Program geneline bakıldığında basitten karmaşığa sıralanmayan kazanımların; usul, ölçü, makamlar, çalgılar ve müzik biçimlerinin tanıtımı konularını içerdikleri ve her sınıf seviyesinde aşamalı bir şekilde karmaşıklaşarak verilmedikleri görülmüştür. Ayrıca üst beceriyi kazandırmaya yönelik kazanımın, alt beceriyi kazandırmaya yönelik kazanımdan önce verilmesi nedeniyle eser tanıma, arşiv ve dağarcık oluşturma kazanımlarında basitten karmaşığa ilkesine uyulmadığı tespit edilmiştir. Yakınlar (2023), yaptığı bir araştırmada bu araştırmanın bulgularını destekler nitelikte benzer bulgulara, Güzel Sanatlar Liseleri Çalgı Eğitimi Kanun Öğretim Programı'nda yer alan temel beceriler ile ilgili kazanımların basitten karmaşığa doğru sıralanmadıklarını tespit ederek, ulaşmıştır. Uzman görüşüne başvuru araştırmada, katılımcılar, çalma teknikleriyle ilgili kazanımların basitten karmaşığa doğru verilmemesinden dolayı temel becerilerin öğretiminin sistematik bir yapıya sahip olmadığını söylemişlerdir. Albuz ve Demirci'nin (2018), 2006 İlköğretim ve 2018 İlkokul ve Ortaokul Müzik Dersi Öğretim Programları'nı karşılaştırdıkları araştırmada, 2006 Öğretim Programı'nda yer alan bazı kazanımların, eğitim-öğretim yılı içerisinde, basitten karmaşığa doğru işlenmesini sağlamak ve hangi kazanımın hangi kazanımdan önce işlenmesi gerektiğine dikkat çekmek

amacıyla bu kazanımların sembolle ifade edildiğini ve bu sembolün kazanım açıklamalarında yer aldığını belirtmişlerdir. Programda sıralı kazanımlar olarak belirtilen bu kazanımların işlenişinde, kendi içlerinde belirtilen öncelik sonralık sırasına uyulmasının etkili müzik eğitimi için gerekli olduğu da vurgulanmıştır (MEB, 2007, s.8). Millî Eğitim Bakanlığı, 2018 yılında müzik dersi öğretim programlarını güncellerken kazanımların yapılandırılmasında basitten karmaşığa ilkesine uyulduğunu vurgulamış fakat kazanım ilişkilendirmelerine dair hiçbir bilgiye programda yer vermemiştir. Bu araştırmayla 2018 Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı kazanımlarının çoğunluğunun basitten karmaşığa ilkesine uygun yapılandırılmadığı tespit edilmiş ve araştırma bulgularının programda belirtilenlerle uyuşmadığı görülmüştür.

Sonuç olarak; 2018 Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı'nın dikey ekleme açısından ön koşul öğrenmelere dayalı olarak ve basitten karmaşığa sıralanmalarına ilişkin yapılan analiz ile bu ilkeye uygun yapılandırılmadığı tespit edilmiştir.

Öneriler

Programda yer alan kazanımların aşamalı ve süreklilik içinde yapılandırılması ile müzik öğretiminin daha anlamlı bir bağlam içinde gerçekleşmesi ve kazanımların daha etkili bir şekilde öğrenilmesinin sağlanabileceği düşünülmektedir. Programda yer alan tüm sınıf seviyelerine ait kazanımların öğrenciye daha etkin bir şekilde ulaşması için ön koşul öğrenmelere dayalı olarak ve basitten karmaşığa doğru sıralanma durumlarının tekrar gözden geçirilmesi ve aşağıda belirtilen bölümlerle ilgili yeniden düzenleme yapılması önerilmektedir. Bu konudaki öneriler şu şekildedir:

- Programda yer alan sesini kullanma becerisi ile ilgili kazanımların “9.A.1. ve 10. A.1.”, seslendirme kazanımlarının gerçekleşmesini kolaylaştıracağı düşünüldüğünden her sınıf seviyesinde verilmesi,

- “9.B.1. Temel müzik yazı ve öğelerini kullanır.” (MEB, 2018, s.19) kazanımının ise öğrencinin 4 sınıf seviyesinde yer alan aralık bilgisi, ezgi oluşturma, makamsal ve tonal yapı tanıma, seslendirme gibi kazanımların ön koşul öğrenmelerini sağlayacak şekilde tüm sınıf seviyelerinde verilmesi,

- Seslendirme kazanımlarında doğru ve etkili seslendirmeyi sağlaması açısından “9.A.4. Eserleri hız ve gürlük terimlerine uygun olarak seslendirir.” (MEB, 2018, s.18) kazanımın da her sınıf seviyesinde verilmesi,

- Ezgi oluşturma ile ilgili kazanımlarda yatay aralıklar öğrenilmeden yatay aralıklardan ezgi oluşturma mümkün olamayacağından bu kazanımların yapılandırılması tekrar gözden geçirilerek düzenlenmesi,

- Müzik tür ve biçimlerini tanıma ve çalgıları tanıma ile ilgili kazanımlarda ise bir önceki sınıf seviyesinde verilen bilgilerin bir sonraki sınıf seviyesinde de aynı içerikle verilmemesi için içeriğin bir sonraki sınıf seviyesindeki kazanımı kapsamayacak şekilde verilmesi,

- Majör-minör tonalitelerle ilgili kazanımların öğrencinin yeterli ön koşul öğrenimi gerçekleşmeden verilmesinden dolayı tonaliteyle ne şekilde tanışacağını; akor seslendirme mi veya eser dinleme şeklinde mi verileceğinin, kazanım açıklamalarında yer alması ve kazanım açıklamalarının basitten karmaşığa şeklinde yapılandırılması,
- Makamsal yapıyı tanıma ile ilgili kazanımlarda öncelikle basit makamlara ilerleyen zamanlarda da bileşik makamlara yer verilmesi,
- Usul/ölçü kavramlarının verilişinde aksak ölçülerin hem Türk müziği usulleri şeklinde hem de aksak ölçü şeklinde verilmemesi gerektiği her sınıf seviyesinde basitten karmaşığa şeklinde en fazla 1 veya 2 usul/ölçü kavramının verilmesi (örneğin, 9. sınıfta 5/8'lik ve 7/8'lik, 10. sınıfta 9/8'lik ve 10/8'lik, 11. sınıfta 8/8'lik, 12. sınıfta 12/8'lik şeklinde) ve diğer sınıfta aynı konunun işlenmemesine özen gösterilmesi,
- Müzik dinleme ile ilgili kazanımların basitten karmaşığa ilkesi gözetilerek eser dinleme sonra dağarcık geliştirme son olarak arşiv oluşturma şeklinde yapılandırılması,
- Müzik çalışmalarını sergileme ile ilgili kazanımların her sınıf seviyesinde o sınıfta öğrenilenleri kapsayacak şekilde verilmesi önerilmektedir.
- “10.D.6. Müzik alanına ait ana ve yan meslekleri tanıma” (MEB, 2018, s.25) ile ilgili kazanım için müzik kariyerlerine ve alanlarına genel bir bakış ve müzikle ilgili farklı mesleklerin önemli özelliklerini anlama gibi ön koşul öğrenmeler verilmesi,
- “11.C.4. Müziği diğer sanat dalları içinde kullanma” (MEB, 2018, s.28) ile ilgili kazanım için müziğin tiyatro, görsel sanatlar veya film gibi diğer sanat disiplinleriyle nasıl etkileşime girebileceği konusunda bilgi edinme ve müziği dramatik ifade ve atmosfer yaratma konularında kullanma gibi ön koşul öğrenmeler verilmesi önerilmektedir.

Kaynakça

- Akarsu, S. (2019). İlköğretim (1-8) Müzik Öğretimi Programı Kazanımlarının Bilişsel, Duyuşsal ve Devinişsel Açından İncelenmesi. *The Journal Of Academic Social Science*, 44(44), 279-289.
- Akbulut, E. (2006). Günümüz Müzik Eğitimi Nasıl Olmalıdır? Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 20(20), 23-28. <https://dergipark.org.tr/en/pub/pauefd/issue/11123/133023> adresinden erişildi.
- Akdemirbey, B., Bulut, F. (2023). Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı ile Öğretmen Kılavuz Kitaplarının Makam İçeriği. *Turan: Stratejik Araştırmalar Merkezi*, 15(58), 47-54.
- Albuz, A. (2004). Eğitim/Müzik Eğitiminde Program Değerlendirme Yaklaşımlarına Genel Bir Bakış. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi*, 17(1), 13-18.
- Albuz, A., & Demirci, B. (2018). 2006 İlköğretim Müzik Dersi Öğretim Programı ile 2018 İlkokul ve Ortaokul Müzik Dersi Öğretim Programlarının Karşılaştırılması Kuramsal

- Çerçeve Analizi. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 41, 86-95. DOI: 10.32547/ataunigsed.463634.
- Albuz, A. & Demirel, S. (2019). 2009 Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı ile 2018 Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programının Karşılaştırılmalı Kuramsal Çerçeve Analizi. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (42), 146-156.
- Anderson, L. W. & Krathwohl, D. R. (2001). *A Taxonomy for Learning, Teaching and Assessing: A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives: Complete Edition*. New York: Longman, Inc.
- Ataman, Ö. G. (2022). Flüt Eğitiminde Basitten Karmaşığa İlkesine Dayalı Etüt Çalışma Örneği. *Flüt ve Flüt Pedagojisi*, 149.
- Ausubel, D. P. (1960). The use of advance organizers in the learning and retention of meaningful verbal material. *Journal of Educational Psychology*, 51, 267-272. <http://dx.doi.org/10.1037/h0046669>.
- Bailey, K.D. (1994) *Methods of social research*. The Free Press, New York.
- Baysal, H., Yedigöz Kara, Z. & Bümen, N. T. (2022). İngilizce dersi öğretim programlarında kaynaşıklık: Temel eğitimden ortaöğretime sistematik bir analiz. *Eğitim ve Bilim*,47(209),381-412. <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/10735> adresinden erişildi.
- Canbay, A. (2007). İlköğretim müzik dersi öğretim programı “müzikte örgü, doku, biçim, tür ünitesi” ve uygulamalarının değerlendirilmesi. Yayımlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Candar, E. (2019). Ortaöğretim 9. sınıf müzik dersi öğretim programı ve uygulamalarının müzik öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi (Bursa ili örneği). Yüksek lisans tezi. Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Doğanyigit, S., Afacan, Ş. (2020). Müzik Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının “Yenilenen Bloom Taksonomisine” Göre İncelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16 (3), 517-528. DOI: 10.17860/mersinefd.735002
- Forster, N. (1995). The analysis of company documentation. C. Cassell & G. Symon (Eds). *Qualitative methods in organizational research: A practical guide*. London: Sage Publications.
- Karabacak, K. (2015). Öğretim ilkeleri. S. Güven ve M. A. Özerbaş. (Editörler). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi, s.149-178'deki bölüm.
- Karakütük, O., Filiz, V. & Üstün, M. (2022). Öğrencilerin Hazırbulunuşlukları Bağlamında 4. Sınıf Beden Eğitimi ve Oyun Dersi ile 5. Sınıf Beden Eğitimi ve Spor Dersi Bilişsel

- Kazanımlarının Karşılaştırılarak Değerlendirilmesi. *Uluslararası Beden Eğitimi Spor ve Teknolojileri Dergisi*, 3(1), 24-37.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Koca, Ş. (2013). Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programının Müzik Öğretmenlerinin Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi Özet. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 133.
- Koroğlu, G. N. (2014). İlköğretim ikinci kademe müzik öğretmenlerinin 2006 müzik dersi öğretim programına yönelik görüşleri. *Sanat Eğitimi Dergisi*, 2(1), 127-141. <https://doi.org/10.7816/sed-02-01-07>.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2007). *2006 İlköğretim Müzik Dersi Öğretim Programı 1-8. Sınıflar* (1. Baskı). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2018). *Ortaöğretim Müzik Dersi (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı*. <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=359> adresinden erişildi.
- Oliva, P. F. & Gordon, W. R. (2018). Program geliştirme. *Çev. Edit. Prof. Dr. Kerim Gündoğdu*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Oliva P. F., Gordon, W. R. & Taylor R. T. (2019), *Developing the Curriculum: Improve Outcomes Through Systems Approaches*, 9th Edition, New York: Pearson Education, Inc.
- Ornstein, A. C. & Hunkins, F. P. (2018). *Eğitim programı: Temeller, ilkeler ve sorunlar*. Arı, A. (Çev. Ed.). Eğitim Yayınevi.
- Özkan, H. H. (2010). Öğrenme Öğretme Modelleri Açısından Modüler Öğretim. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 117-128.
- Polat, P. G. (2005). İlköğretim ikinci kademe müzik dersi müfredat programının amaçlarına ulaşma düzeyine ilişkin öğretmen görüş ve düşüncelerinin incelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı, İstanbul.
- Sönmez, V., Alacapınar, F. G. (2013). *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Turan, M. (2007). Eğitim-öğretim ilkeleri ve öğretim stratejileri. A. S. Saracaloğlu ve H. H. Bahar. (Editör). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. İstanbul: Lisans Yayıncılık, s.99-135'teki bölüm.
- Uçan, A. (1990). Ortaöğretim Kurumlarında Müzik Öğretimi ve Sorunları. *Ülkemizde Müzik Öğretimine Genel Bir Bakış*. Ankara: Türk Eğitim Derneği Bilim Kurulu Yayınları. 3-34.
- Uçan, A. (1996). Gazi Yüksek Öğretmen Okulu Müzik Bölümü, Müzik Alanı I. Yıl Programının Değerlendirilmesi, Doktora Tezi, Çağrı Matbaası, sy: III, Ankara.

- Yakınlar, Ö. (2023). Güzel Sanatlar Liseleri “Çalgı Eğitimi Kanun Öğretim Programının” Değerlendirilmesi ve Taslak Öğretim Programı Önerisi. Yayınlanmamış doktora tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Yaman Akkuzu, D. & Şen, Ü. S. (2017). 12. Sınıf Müzik Dersi Öğretim Programının CIPP “Bağlam, Girdi, Süreç, Ürün” Modeline Göre Değerlendirilmesi. *Journal of International Social Research*, 10(49).
- Yeşilyurt, E. (2020). Öğretmenin Pusulası: Genel Öğretim İlkeleri. *Ekev Akademi dergisi*, (83), 263-288.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2021), Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri Güncellenmiş Geliştirilmiş 12. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.